

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle SOLAS-yleissopimuksen liitteeseen, MARPOL-yleissopimuksen I pöytäkirjaan ja painolastivesiyleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi merilain 6 luvun 12 a §:n ja väylämaksulain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle SOLAS-yleissopimuksen liitteeseen, MARPOL-yleissopimuksen I pöytäkirjaan ja painolastivesiyleissopimuksen liitteeseen tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi merilain 6 luvun 12 a §:n ja väylämaksulain muuttamisesta (HE 20/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Tomi Paavola, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Katja Viertävä, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Kari Hämäläinen, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Cea Mittler, Liikenne- ja viestintävirasto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- valtiovarainministeriö
- Suomen Laivameklarit ry
- Suomen Varustamot ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Tulli

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen eli niin sanotun SOLAS-yleissopimuksen liitteeseen ja alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehtyyn vuoden 1973 kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöy-

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

täkirjan eli niin sanotun MARPOL-yleissopimuksen I pöytäkirjaan tehty muutokset sekä lain sopimusmuutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Koska sopimusmuutokset sisältävät sekä Euroopan unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, eduskunnan hyväksyntää haetaan vain siltä osin, kuin sopimusmuutokset kuuluvat Suomen toimivaltaan. Esityksessä ehdotetaan lisäksi sopimusmuutosten edellyttämien muutosten tekemistä merilakiin.

SOLAS-yleissopimuksen liitteen II-2 lukuun tehtävillä muutoksilla parannetaan alusten paloturvallisuutta ja polttoöljyn käytön turvallisuutta. SOLAS-yleissopimuksen liitteen V lukuun tehtävillä muutoksilla selkeytetään merelle kadonneiden konttien ilmoittamista ja määrätään lippuvalltion ilmoitusvelvollisuudesta Kansainväliselle merenkulkujärjestölle. MARPOL-yleissopimuksen I pöytäkirjaan tehdyillä muutoksilla tehdään SOLAS-yleissopimuksen liitteen mukainen merelle kadonneita kontteja koskeva ilmoitusmenettely pakolliseksi myös MARPOL-yleissopimuksen nojalla, jos kadonneissa konteissa on pakattuna haitallisia aineita.

Samalla ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi alusten painolastivesien ja sedimenttien valvonnan ja käsittelystä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen eli niin sanotun painolastivesiyleissopimuksen muutokset sekä lain sopimusmuutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Painolastivesiyleissopimuksen muutoksilla tarkennetaan sähköisten painolastivesipäiväkirjojen käyttöä.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan sopimusmuutoksiin nähden erillisenä ehdotuksena, että väylämaksulakiin tehtäisiin lakitekniset muutokset liittyen eurooppalaisen merenkulkualan yhdenneen palveluympäristön perustamisesta annetusta asetuksesta johtuvien vaatimusten täyttämiseksi. Väylämaksulakiin tehtävillä muutoksilla tarkennettaisiin kansalliseen merenkulun tiedonhallintajärjestelmään rekisteröitävien edustajien ja asiakkaiden rekisteröintimenettelyä, lisäksi mahdollistettaisiin automaattinen päätöksenteko erikseen määritellyissä tilanteissa. Muutokset sujuvoittaisivat yleisesti väylämaksulakiin liittyviä menettelyjä.

SOLAS-yleissopimuksen ja MARPOL-yleissopimuksen muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan 1.1.2026, jos sopimusten mukaiset voimaantuloehdot täyttyvät. Muutokset tulevat tuolloin voimaan myös Suomen osalta, jollei Suomi ilmoita vastustavansa muutoksia ennen 1.7.2025, jolloin muutokset katsotaan ehtojen täytyessä hyväksytyiksi, tai jos Suomi on peruuttanut vastustuksensa kuuden kuukauden kuluttua viimeksi mainitusta päivästä. Muussa tapauksessa muutokset tulevat Suomen osalta voimaan, kun Suomi peruuttaa vastustuksensa. Voimaansaattamislaki ja merilakiin ehdotetut sopimusmuutoksista johtuvat muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimusmuutokset tulevat Suomen osalta voimaan. Tarkoituksena on, että sopimusmuutokset tulisivat Suomen osalta voimaan samanaikaisesti muutosten kansainvälisen voimaantulon kanssa. Painolastivesiyleissopimuksen muutokset tulevat voimaan kansainvälisesti 1.10.2025, jos sopimuksen mukaiset voimaantuloehdot täyttyvät. Muutokset tulevat tuolloin voimaan myös Suomen osalta, jollei Suomi ilmoita vastustavansa muutoksia ennen kansainvälistä hyväksymispäivämäärää 1.4.2025 tai jos Suomi on peruuttanut vastustuksensa kuuden kuukauden kuluttua viimeksi mainitusta päivästä. Muussa tapauksessa painolastivesiyleissopimuksen muutokset tulevat Suomen osalta voimaan, kun Suomi peruuttaa vastustuksensa. Voimaansaattamislaki on tarkoitettu tulemaan voimaan val-

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

tioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimusmuutokset tulevat Suomen osalta voimaan.

Väylämaksulakiin ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 15.8.2025.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää hyvänä, että esityksessä tarkoitetuilla merenkulun yleissopimuksiin liittyvillä muutoksilla parannetaan merkittävästi alusten paloturvallisuutta, selkeytetään merelle kadonneiden konttien ilmoittamista merenkulun turvallisuuden lisäämiseksi ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi sekä muun muassa tarkennetaan sähköisten painolastivesipäiväkirjojen käyttöä.

(2) Lisäksi väylämaksulakiin (1122/2005) ehdotetuilla muutoksilla selkeytetään väylämaksulakiin liittyviä menettelyjä ja automaattisen päätöksenteon käyttöä. Valiokunta pitää hyvänä, että esityksen arvioidaan osaltaan myös tehostavan viranomaisten välistä tietojen vaihtoa sekä kansallisesti että valtioiden rajat ylittävässä yhteistyössä.

(3) Valiokunta pitää yleissopimukseen tehtyjen muutosten ja hallituksen esityksen tavoitteita kannatettavina ja puoltaa näin ollen esityksen hyväksymistä vähäisin muutoksin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

4. Laki väylämaksulain muuttamisesta

26 §. Väylämaksua koskevan oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen automaattisesti.

Oikeusministeriö on asiantuntijakuulemisessa kiinnittänyt huomiota siihen, että 4. lakiehdotuksen 26 §:n toinen virke vaikuttaisi tarpeettomalta ja epätarkoituksenmukaiselta. Valiokunta katsoo, että kyseinen virke voi olla omiaan aiheuttamaan tulkintaongelmia hallintolain (434/2003) ja nyt käsittelyssä olevan erityislain välisen suhteen osalta.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta on poistanut pykälän toisen virkkeen tarpeettomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 20/2025 vp tarkoitetut yleissopimusten liitteisiin ja pöytäkirjaan tehdyt muutokset siltä osin kuin ne kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 20/2025 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 20/2025 vp sisältyvän 4. lakiehdotuksen.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteeseen ja alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan I pöytäkirjaan tehdyistä muutoksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 11/1981) liitteeseen Lontoossa 23 päivänä toukokuuta 2024 päätöslauselmalla MSC.550(108) ja alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehtyyn kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan (SopS 51/1983) I pöytäkirjaan Lontoossa 22 päivänä maaliskuuta 2024 päätöslauselmalla MEPC.384(81) tehtyjen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Muutosten muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

alusten painolastivesien ja sedimenttien valvonnasta ja käsittelystä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteeseen tehdyistä muutoksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Alusten painolastivesien ja sedimenttien valvonnasta ja käsittelystä tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 38/2017) liitteeseen Lontoossa 22 päivänä maaliskuuta 2024 päätöslauselmalla MEPC.383(81) tehtyjen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Muutosten muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

merilain 6 luvun 12 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään merilain (674/1994) 6 luvun 12 a §:ään, sellaisena kuin se on laissa 991/2018, uusi 2—4 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

6 luku

Aluksen päällikkö

12 a §

Päällikön ilmoitusvelvollisuus

Aluksen päällikön on ilmoitettava viivytyksettä lähettyvillä oleville aluksille, Liikenne- ja viestintävirastolle ja lähimmälle rantavaltiolle alukselta kadonneista konteista ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 11/1981) V luvun 32 säännössä edellytetyt tiedot. Yhtiön tai laivanisännän on toimitettava nämä tiedot, jos alus hylätään, alukselta ei voida saada ilmoitusta tai ilmoitus on epätäydellinen. Lisäksi päällikön tulee ilmoittaa tämän momentin mukaisesti myös havaitsemistaan meressä ajelehtivista konteista lähistöllä oleville aluksille ja lähimmälle rantavaltiolle.

Liikenne- ja viestintäviraston tulee toimittaa 2 momentissa tarkoitetut ilmoitukset Kansainväliselle merenkulkujärjestölle.

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten sisällöstä ja niiden toimittamisesta.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

4.

Laki

väylämaksulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään väylämaksulakiin (1122/2005) siitä lailla 1214/2014 kumotun 26 §:n tilalle uusi 26 § ja lakiin uusi 33 a § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

26 §

Väylämaksua koskevan oikaisuvaatimuksen ratkaiseminen automaattisesti

Poiketen siitä, mitä hallintolain 53 e §:n 4 momentissa säädetään, väylämaksua koskeva muun asianosaisen kuin tulliasiamiehen oikaisuvaatimus voidaan ratkaista automaattisesti, jos oikaisuvaatimuksessa esitetään uusi vaatimus tai uutta selvitystä ja vaatimus hyväksytään. ~~Oikaisuvaatimuksen automaattinen ratkaiseminen edellyttää lisäksi, että hallintolain 53 e §:n 2 momentissa säädetyt muut asian automaattisen ratkaisemisen edellytykset täyttyvät.~~ Muutoin asian automaattiseen ratkaisemiseen sovelletaan, mitä hallintolain 8 b luvussa säädetään.

33 a §

EORI-numeron myöntäminen

Tulli rekisteröi hakemuksesta talouden toimijoiden rekisteröinti- ja tunnistejärjestelmään (EORI) yhteisvastuullisen edustajan, rekisteröidyn asiakkaan ja käteisasiakkaan alusliikennepalvelulain 20 a §:ssä tarkoitetussa merenkulun tiedonhallintajärjestelmässä annettavia ilmoituksia var-
ten ja myöntää näille EORI-numeron.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24.4.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Anna-Kristiina Mikkonen sd
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Pinja Perholehto sd

Valiokunnan mietintö LiVM 5/2025 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula